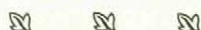

Het zou interessant zijn te weten, of zulke vergaande degeneratie van spieren meer bij maanvissen voorkomt.

Voor een parasitoloog is een maanvis een soort lui-lekkerland. Op de huid zijn vastgezogen *Tristoma molae* en „ingegraven” *Laemargus muricatus*. Tussen de kieuwen leven meestal vele exemplaren van *Cecrops latreilli* en veroorzaken hier zware misvormingen van de kieuwplaatjes. Lever en een deel van de spieren zien gevlekt van de vele blaaswormen (*Floriceps saccatus*). In de darm huizen tal van trematoden (*Accadocoelium*) en lintwormen (o.a. *Ancistrocephalus microcephalus*).¹⁾

Over het leven van de maanvis (*Orthogoriscus mola* L.) is als bij zoveel dieren van de open zee bitter weinig bekend. Hij leeft, behalve van zeer grof plankton, ook van vissen, zelfs van tamelijk snel zwemmende, en komt voornamelijk voor in warmere zeeën. Verschillende waarnemers bevestigen het verhaal van den Wieringer visser en zagen het dier, zelfs in volle zee, rustig aan de oppervlakte drijven.

JOOST TER PELKWIJK.

WILDRIJK.

Wie zich per auto, per fiets of te voet over den grooten weg langs het Noord-hollandsch kanaal naar Texel begeeft (thans het heerlijk doelwit voor vele duizenden) ziet omtrent Sint Maartensvlotbrug het wijde „nieuwe” polderland voor zich open liggen. Ge weet wel: de Zijpe en het Koegras, de Wieringerwaard en de Anna-Pauwlonapolder. Naar rechts, achter den alouden Westfrieschen Zeedijk hebben we Schagen, naar links in de verte de grijze duinen van Callantsoog en vooruit de groote vlakte, eertijds zoo arm aan geboomte, dat er de mare van ging, hoe paarden, daar geboren en getogen, zouden schrikken bij het aanschouwen van een boom.

Zoo was het nog honderd jaar geleden. In de aantrekkelijke inleiding van „Teun de Jager” zegt Hildebrandt: „Wie nog hooger noordwaarts op wil (n.l. na Schoorl) moet eerst zijn rekening met het geboomte sluiten; want hem toeft niets anders dan het Hondsbosch, dat in het geheel geen bosch is, daarna de Zijpe, Westfrieslands grootste drooggemaakte vlakte en dan de woestijn van het Koegras, totdat hij bij den Helder in het Marsdiep staat te staren en aan den oostkant het eiland Texel ziet opdoemen, waar reizigers van verzekeren, dat er een lief boschje bestaat, tusschen den Burg en het Schild, nietig overschot van vroegere woudpracht”.

De Camera Obscura verschaft ons nog wel meer aardige gegevens omtrent het Nederlandsch Landschap van een eeuw geleden.

Ieder bezoeker van Texel weet nu wel, dat het Boschje aan den Hoogen Berg nu niet precies genoemd mag worden een „overschot van vroegere woudpracht”, maar veeleer een verdienstelijke en nog al goed geslaagde poging tot bebossching of parkaanleg. Dat lukte in de luwte van het bergje. Vanouds heeft men in dit ruwe winderige hoekje van ons land geprobeerd boomen aan den groei te brengen.

1) De determinatie van de parasieten dank ik aan Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven.

Zoo ook in de Zijpe. Die is omstreeks 1600 droog gekomen: een zonderling mengsel van slib en zand en zavel en niet heelemaal vlak, maar hier en daar met zandbobbeltjes, eigenlijk verspreide binnenduintjes, maar dien naam nauwelijks verdienend, noch om hoogte, noch om uitgestrektheid. Intusschen verschaffen die duintjes, benevens het voorkomen van zoet water aan het schijnbaar eentonig polderland nog heel wat onderhoudende afwisseling van flora en fauna.

Het is daaraan dan ook te danken, dat men er destijds aan het bebosschen is geslagen, niet zoo welverzorgd en methodisch als dat thans geschiedt in de Wieringermeer, maar toch met resultaten, die tegenwoordig belangstelling wekken en juist bij Sint-Maartens-vlotbrug den in den aanhef van dit epistel genoemden toerist er toe kunnen brengen hier eens een uurtje te vertoeven, liefst in de Meimaand. Hij ziet dan links van den weg op eenigen afstand een dicht, nog al laag loofbosch en ook nog een dergelijke plantage rechts van den weg aan de overzijde van het kanaal. Het eerste boschje heet Wildrijk, het tweede Ananas en dit zijn de beroemdheden van de Zijpe.

Men moet eerbied gevoelen voor hen, die in de vorige eeuw den durf hadden, hier een bebossching te beginnen. Misschien ook deden ze het in eenvoud en onwetendheid en dat zou het geval nog aantrekkelijker maken. Wat er van terecht is gekomen, blijft even mooi en leerzaam. Hier zien wij, hoe de boomgroei zich kan harden tegen den wind, hier zelfs tegen den ongebreidelde, ziltten, schroeienden zeewind. De loefzijde van Wildrijk heeft zich verdicht tot een ondoordringbaar windscherm. Het is niet meer na te gaan, of hier doelbewust bepaalde soorten zijn aangeplant, die veel wind kunnen verduren, maar er blijkt een doeltreffend geheel te zijn ontstaan. Zelfs de onvolprezen eik staat hier in het eerste gelid en wat voor een: honderd dienstjaren of meer nog, een stoere stam nauwelijks manshoog en dan een eenzijdig dicht gewriemel van takken. Meidoorns, wilgen, lijsterbes houden hem gezelschap, ook enkele populieren en ahorns, alles door den wind gefatsoeneerd en geschoren en door bramen, hop en kamperfoelie tot een vast geheel verbonden. Naar het oosten welft het dak zich hooger en nu komt het eigenlijke begaanbare bosch: loofbosch, dat mettertijd natuurbosch mag heeten, een hoog stuk waar de eik den boventoon voert en een lager, zelfs eenigszins drassig gedeelte met elzen en berken, een bonte boomenwereld. Hierin nu hebben de vogels de welbekende besheesters gebracht, alles en nog wat en ook de grondflora is al rijk genoeg. De lelietjes van dalen en de nog talrijker wilde hyacinthen zijn niet door de vogels gebracht, maar door den liefhebberenden mensch. Vooral de wilde hyacinthen hebben van ouds een groote aantrekkelijkheid, zoodat ge ze overal langs den duinrand in groote menigte ontmoet. Denk maar aan Ockenburg, waar er eigenlijk te veel staan en zoo gaat het noordwaarts verder: Wassenaar, Vogelenzang, Bloemendaal, Velzen en dan hier in de boschjes van de Zijpe, in de eendenkooien en andere boschjes op Texel, overal geliefd bij de bevolking, een vreugde voor de kinderen. Ik vermoed, dat de jeugdige Zijpenaren en Schageneezen hier op Wildrijk en Ananas ook hun ruikertje komen plukken.

De vogels vermeldde ik reeds. Heerlijk is het, hoe deze boschjes de vogels aan-

trekken, zoowel broedvogels als trekkers en wild. De „vogellijst” van Wildrijk zal zeker de honderd wel overtreffen; de broedvogels een dertigtal, waaronder ook de nachtegaal genoemd wordt, maar daarover wacht ik nadere gegevens. Hier hebben wij nu eens een mooie gelegenheid om jaar in jaar uit het verloop van een vogelbevolking na te gaan. Doch vooral geen nestenzoekerij! de zang in Mei en Juni verschaft voldoende gegevens.

Ik zou nog wel veel meer van Wildrijk willen weten en profiteeren. Zoo'n bosch schept als het ware zijn eigen klimaat. Ook heeft het invloed op de omgeving en nu is het wel van belang, eens na te gaan, of daarvan in de luwte van Wildrijk en Ananas iets is te bespeuren. Ze liggen beide zoo mooi dwars op den zeewind.

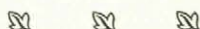
Intusschen dreigt het gevaar, dat Wildrijk zal worden gerooid en omgezet in bouw- en grasland. Dat gebeurt in dezen zonderlingen tijd slechts al te gemakkelijk.

De Stichting het Noordhollandsch Landschap, dit gevaar inziend en met duidelijk besef van de groote waarde, die Wildrijk bezit als studieveld voor iedereen, en als oord van welbehagen voor de landelijke bevolking van deze polderstreek, en och, ook voor den Helder, Schagen en Alkmaar (al is deze victorie-stad ook vlakbij zoo rijk gezegend) heeft het ondernomen, dit Wildrijk aan te koopen en in stand te houden als natuurmonument. Het Noordhollandsch Landschap is nog jong en daardoor wellicht even moedig en eenvoudig als de onbekende planters van Wildrijk zelve.

Nu komt weer het welbekende refrein. Er is 22.000 gulden nodig, te verschaffen vóór 1 April. Ge kunt hiertoe bijdragen door het verschaffen van een gift of door deel te nemen in een obligatieleening rentende 2½ % en uitgegeven in „stukjes” van honderd gulden. Waarnemend penningmeester is Mr. W. C. van Heuven, Keizersgracht 636, Amsterdam C. Postgironummer is 299215 van de Stichting Het Noordhollandsch Landschap, gevestigd te Amsterdam.

Noordholland, dat is Amsterdam met het Gooi, Haarlem, de Zaanstreek, de steden van de Zuiderzee, de Haarlemmermeer en al die andere droogmakerijen Alkmaar, den Helder, de Eilanden en daar wonen wel vele menschen, die „begrip” hebben voor zoo iets als Wildrijk.

Een gift, en liefst een flinke, is alweer het eenvoudigst. JAC. P. THIJSSSE.

ONDERZOEKINGEN OVER DE DUINEN VAN VOORNE.

(NATUURMONUMENT VOORNE'S DUIN).

I. VOORNE'S DUIN TEN ZUIDEN VAN HET BREEDE WATER.

In een vorig artikel (Over de periodiciteit van de duinvorming op het eiland Voorne; De Levende Natuur, Gedenkboek Jac. P. Thijssen, 1935) heb ik er reeds op gewezen, welk een belangrijk gedeelte van het natuurmonument „Voorne's Duin” het zoogenaamde Bosduin uitmaakt. In een ander artikel beschreef ik met mijn mede-